

Sygn. akt III AUa 330/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lipca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Wiszniewska
Sędziowie:	SSA Eugeniusz Skotarczak SSO del. Beata Górka (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 3 lipca 2013 r. w Szczecinie

sprawy R. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową oraz dodatek pielęgnacyjny

na skutek skargi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 listopada 2010 roku w sprawie III AUa 293/10 oraz poprzedzającym go wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 lutego 2010r. sygn. akt VII U 168/09

oddala skargę.

SSO del. Beata Górka SSA Iwona Wiszniewska SSA Eugeniusz Skotarczak

III A Ua 330/13

UZASADNIENIE

R. N. w dniu 30 marca 2012r. wniósł skargę o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 listopada 2010r., sygn. akt III AUa 293/10 oraz zmianę tego wyroku poprzez uwzględnienie apelacji ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 lutego 2010r. sygn. akr VII U 168/09 w zakresie dotyczącym decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 czerwca 2008r. w przedmiocie odmowy dalszego praw do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową i dodatku pielęgnacyjnego od dnia 1 lipca 2008r. oraz decyzji z dnia 11 czerwca 2008r. w przedmiocie przeliczenia renty poprzez ich uchylenie i ustalenie, że ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy w związku z chorobą zawodowa do dnia 31 stycznia 2009r. oraz niezdolny do samodzielnej egzystencji do dnia 31 stycznia 2009r. Wniósł również o zasądzenie na rzecz ubezpieczonego od

Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. zwrotu kosztów postępowania w tym zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Jako podstawę prawną skargi o wznowienie postępowania ubezpieczony wskazał art. 401¹ k.p.c., stwierdzając, że skoro podstawą prawną decyzji z dnia 10 czerwca 2008r. i decyzji z dnia 11 czerwca 2008r., a tym samym i wyroków Sądu Okręgowego i Apelacyjnego, był art. 114 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r. (sygn. akt K 5/11) został uznany za niezgodny z zasadą zaufania obywateli do państwa i prawa wynikającą z art. 2 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji, to skarga jest uzasadniona.

Postanowieniem z dnia 17 grudnia 2012r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych odrzucił skargę ubezpieczonego, sygn. akt III A Ua 282/12 W ocenie Sądu Apelacyjnego samo sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający przepisom art. 401 – 403 kpc nie oznacza oparcia skargi na ustawowej podstawie wznowienia, jeżeli już z samego jej uzasadnienia wynika, że podnoszona podstawa nie zachodzi, dlatego ulega odrzuceniu na podstawie art. 410§1 kpc. Sąd Apelacyjny wskazał, że podstawą zaskarżonych rozstrzygnięć był art. 114 ust. 1a ustawy emerytalnej, pomimo, że ust. 1a został wskazany w uzasadnieniach obu wyroków (w postanowieniu organu rentowego o wznowieniu postępowania podano tylko ust.1). podał również, że w uzasadnieniu Sądu Apelacyjnego do wyroku z dnia 16 listopada 2010r. pomimo wskazania ust. 1a cytowano treść jedynie ust.1. Również Sąd Okręgowy uznał, że wznowienie postępowania było możliwe dopiero po uzyskaniu nowego orzeczenia komisji lekarskiej. Sąd Apelacyjny podkreślił, że żaden z tych sądów nie uznał, że podstawą wznowienia była inna ocena dowodów pierwotnie przedłożonych. Wzmiankował, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczył zupełnie innej materii, bowiem zasadniczo zakwestionował praktykę stosowania art. 114 ust. 1a ustawy emerytalnej, jako przepisu stanowiącego podstawę ponownego ustalenia prawa do emerytury lub renty wówczas, gdy po uprawomocnieniu się decyzji okazywało się, że przedłożone dowody nie dawały podstaw do ustalenia prawa do emerytury lub renty, albo ich wysokości. W ramach przesłanki sformułowanej w kwestionowanym przepisie organy rentowe dokonywały bowiem w istocie ponownej (odmiennej) oceny przedłożonych pierwotnie dowodów. Sąd Apelacyjny podał, że regulacji tej nie sposób więc odnieść do przywołanych w skardze podstaw faktycznych i prawnych objętych nią rozstrzygnięć. W ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie nie dokonano bowiem odmiennej, nowej oceny tych samych pierwotnie przedłożonych dowodów, lecz przedstawiono nowe dowody w postaci Orzeczeń Komisji Lekarskiej ZUS z 14 maja 2008r. i ustalono brak całkowitej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową na przeszłość.

W zażaleniu ubezpieczony zarzucił naruszenie art. 410 §1 kpc, prze jego zastosowanie, co było konsekwencją błędnego przyjęcia przez Sąd odwoławczy, że podstawą zaskarżonego wyroku nie był przepis art. 114 ust. 1a ustawy emerytalnej, uznany wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego za niezgodny z art. 2 i art. 67 ust. Konstytucji oraz przez dokonanie oceny, czy wskazywane przez ubezpieczonego uzasadnienie podstawy wznowienia rzeczywiście uzasadnia skargę.

Na skutek zażalenia ubezpieczonego Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 26 marca 2013r. uchylił zaskarżone postanowienie, sygn. akt III UZ 3/13. W uzasadnieniu postanowienia Sąd Najwyższy stwierdził, że Sąd Apelacyjny przekroczył granice formalnego badania skargi pod kątem spełnienia przesłanki oparcia skargi na ustawowej podstawie w kierunku merytorycznej oceny jej zasadności, do czego nie był uprawniony na tym etapie postępowania.

Stwierdził również, wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego, że twierdzenia skarżącego zawarte w skardze w konfrontacji z zaskarżonym orzeczeniem dawały przesłanki do stwierdzenia, że skarga ubezpieczonego opiera się na ustawowej podstawie, tj. art. 401¹ kpc. Według poglądów judykatury, sąd ubezpieczeń społecznych nie jest związany wadliwą lub nieadekwatną do istoty roszczeń ubezpieczonego podstawą prawną zaskarżonej decyzji. Przedmiot rozpoznania w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych stanowi przede wszystkim żądanie wnioskodawcy. Jeżeli to roszczenie organ rentowy błędnie zakwalifikuje, wydając decyzję rentową w oparciu o błędną podstawę prawną, sąd nie może oddalić odwołania z powołaniem się na związanie tą podstawą. Zdaniem Sądu Najwyższego, oznacza to, że niepowołanie się przez organ rentowy przy wznowieniu postępowania na art. 114 ust. 1a ustawy emerytalnej nie jest wystarczające do uznania, że Sąd rozpoznający to odwołanie od takiej decyzji nie rozstrzygnął sprawy w oparciu o ten

przepis. Podniósł również, że nie budzi przy tym wątpliwości, że Sądy obu instancji powołały się w treści uzasadnień wyroków na art. 114 ust. 1a ustawy emerytalnej i to nie w kontekście wykluczenia jego zastosowania w odniesieniu do zarzutów ubezpieczonego. Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 28 lutego 2012r. , K 5/11 uznał, że art. 114 ust. 1a ustawy emerytalnej jest niezgodny z art. 2 i art. 67 ust.1 Konstytucji RP, a zgodnie z art. 401¹ kpc , można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego, w ocenie Sądu Najwyższego twierdzenia ubezpieczonego wynikające ze skargi o wystąpieniu w sprawie podstawy wznowienia z art. 401¹ kpc zostały wystarczająco uprawdopodobnione, bowiem okoliczność, że powołanie się przez Sądy na art. 114 ust. 1a ustawy emerytalnej było na tyle lakoniczne, iż „na pierwszy rzut oka” nie można odczytać intencji jego przytoczenia, nie może na wstępnym etapie badania skargi o wznowienie postępowania prowadzić do wniosku, że wskazana przez ubezpieczonego podstawa prawna skargi rzeczywiście nie występuje, bowiem faktycznie zaskarżone orzeczenie nie zostało wydane na podstawie uznanego za niekonstytucyjny przepisu.

Po ponownym rozpoznaniu skargi Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Skarga R. N. o wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 16 listopada 2010 r. w sprawie III AUa 293/10, wydanym w wyniku rozpoznania apelacji od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 19 lutego 2010 r. (VII U 168/09) została wniesiona w przewidzianym w ustawie terminie i jest dopuszczalna, jednak jej merytoryczne rozpoznanie nie doprowadziło do uwzględnienia zawartych w niej żądań.

Zgodnie z przepisem art. 401¹ k.p.c. można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Przepis ten ma wyraźnie zastosowanie do tych orzeczeń, dla których podstawą wydania był akt normatywny zakwestionowany przez Trybunał Konstytucyjny. Ukształtowane i utrwalone na tle cytowanego unormowania orzecznictwo Sądu Najwyższego, które Sąd Apelacyjny akceptuje, prezentuje pogląd, że podstawą wznowienia postępowania może być tylko takie orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, które dotyczy aktu normatywnego (przepisu prawa) stanowiącego bezpośrednią podstawę wydanego przez Sąd w tej sprawie orzeczenia (por. postanowienie z dnia 26 stycznia 2011 r., I PZ 36/10 LEX nr 950424). Dla przyjęcia zatem dopuszczalności wznowienia postępowania w oparciu o podstawę określoną w art. 401¹ k.p.c. konieczne jest ustalenie, że Trybunał Konstytucyjny zakwestionował przepis, który był podstawą wydania zaskarżonego orzeczenia. W postanowieniu z dnia 20 czerwca 2007 r., V CNP 45/07 (Lex nr 347227) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego, stwierdzającego niezgodność z Konstytucją nieobowiązującego już przepisu ustawy, jest umożliwienie wznowienia postępowań sądowych, w których taki przepis stanowił podstawę prawną rozstrzygnięcia. Co do zasady wznowienie na tej podstawie może więc dotyczyć tych orzeczeń, które uprawomocniły się przed datą opublikowania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, o czym przekonuje art. 407 § 2 k.p.c.

Skarżący podstawę wznowienia postępowania wiązał z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r. uznającym, że art. 114 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 153 poz. 1227, z 2010 r. nr 40, poz. 224 nr 134 poz. 903, nr 238 poz. 1578 i nr 257 poz. 1726 oraz z 2011 r. nr 75 poz. 398, nr 149 poz. 887, nr 168 poz. 1001 i nr 187 poz. 1112) jest niezgodny z zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (OTK-A 2012/2/16, Dz.U.2012/251, K 5/11). Wyrok Trybunału Konstytucyjnego, sygn. akt K 5/11 wszedł w życie z dniem jego publikacji w Dzienniku Ustaw, to jest z dniem 8 marca 2012 r., zatem skarżący wnosząc skargę o wznowienie postępowania w dniu 30 marca 2012 r. zachował trzymiesięczny termin do jej złożenia, przewidziany w art. 407 § 2 k.p.c.

Z okoliczności faktycznych sprawy wynika, że orzeczeniem lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 28 stycznia 2008 roku ustalono, iż ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy w związku z

chorobą zawodową do dnia 31 stycznia 2009 roku oraz niezdolny do samodzielnej egzystencji do dnia 31 stycznia 2009 roku, bez związku z chorobą zawodową. Decyzją z dnia 05 lutego 2008 roku organ rentowy ustalił ubezpieczonemu od dnia 01 października 2007 roku rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową do dnia 31 stycznia 2009 roku oraz dodatek pielęgnacyjny do dnia 31 stycznia 2009 roku, bez związku z chorobą zawodową. W wyniku kontroli Prezesa ZUS sprawa została skierowana do Komisji Lekarskiej ZUS, która dwoma orzeczeniami z dnia 14 maja 2008r. ustaliła, że ubezpieczony nie jest całkowicie niezdolny do pracy w związku z chorobą zawodową i nie jest niezdolny do samodzielnej egzystencji. Postanowieniem z dnia 09 czerwca 2008 roku organ rentowy wznowił z urzędu postępowanie w sprawie dotyczącej zmiany wysokości renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową i dodatku pielęgnacyjnego ustalonych decyzją z dnia 05 lutego 2008 roku, podając jako podstawę prawną art. 124 i art. 114 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach w zw. z art. 149 k.p.a. Decyzją z dnia 10 czerwca 2008 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ubezpieczonemu dalszego prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową i dodatku pielęgnacyjnego od dnia 01 lipca 2008 roku i w konsekwencji decyzją z dnia 11 czerwca 2008 roku przeliczono ubezpieczonemu rentę – przyznając prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową, na stałe. Wyrokiem z dnia 19 lutego 2010 roku sygn. akt VII U 168/09 Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania ubezpieczonego. W uzasadnieniu ww. wyroku Sąd wskazał, iż działanie organu rentowego było prawidłowe albowiem wznowił postępowanie w momencie uzyskania podstaw do stwierdzenia niezasadności prawomocnej decyzji z dnia 5 lutego 2008r., zgodnie z art. 114 ust.1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 149 § 1 i 2 k.p.a. Dalej Sąd Okręgowy podał, że wznowienie było możliwe dopiero po uzyskaniu orzeczenia Komisji Lekarskiej ZUS z 14 maja 2008r. ponieważ to ono dało podstawę do wznowienia postępowania. Wyrokiem z dnia 16 listopada 2010 roku Sąd Apelacyjny w Szczecinie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację ubezpieczonego od ww. wyroku. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, iż chybiony okazał się zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisu art. 114 ust. 1 i 1a ustawy emerytalno-rentowej, zgodnie z którym prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek zainteresowanej osoby lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Ujawnienie okoliczności, o których mowa w tym przepisie - zdaniem Sądu - może nastąpić także w wyniku nadzoru Prezesa ZUS nad wykonywaniem orzeczenia organu rentowego. Następnie Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że zgodnie z art. 149 § 1 i 2 k.p.a. Komisja Lekarska ZUS była uprawniona do wydania orzeczenia z dnia 14 maja 2008r., jego treść zaś mogła stanowić podstawę wznowienia postępowania.

W tym stanie rzeczy, w ocenie Sądu Apelacyjnego rozpoznającego niniejszą skargę nie można uznać, że podstawą zaskarżonych rozstrzygnięć był art. 114 ust. 1a ustawy emerytalnej, pomimo, że ust. 1a został wskazany w uzasadnieniach obu wyroków (w postanowieniu organu rentowego o wznowieniu postępowania podano tylko ust.1). W uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 16 listopada 2010r. pomimo wskazania ust. 1a cytowano treść jedynie ust.1. Również Sąd Okręgowy uznał, że wznowienie postępowania było możliwe dopiero po uzyskaniu nowego orzeczenia komisji lekarskiej. Żaden z tych sądów nie uznał, że podstawą wznowienia była inna ocena dowodów pierwotnie przedłożonych. Wzmiankować przy tym wypada, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczył zupełnie innej materii, bowiem zasadniczo zakwestionował praktykę stosowania art. 114 ust. 1a ustawy emerytalnej, jako przepisu stanowiącego podstawę ponownego ustalenia prawa do emerytury lub renty wówczas, gdy po uprawomocnieniu się decyzji okazywało się, że przedłożone dowody nie dawały podstaw do ustalenia prawa do emerytury lub renty, albo ich wysokości. W ramach przesłanki sformułowanej w kwestionowanym przepisie organy rentowe dokonywały bowiem w istocie ponownej (odmiennej) oceny przedłożonych pierwotnie dowodów. Regulacji tej nie sposób więc odnieść do przywołanych w skardze podstaw faktycznych i prawnych objętych nią rozstrzygnięć. W niniejszej sprawie nie dokonano bowiem odmiennej, nowej oceny tych samych pierwotnie przedłożonych dowodów, lecz przedstawiono nowe dowody w postaci Orzeczeń Komisji Lekarskiej ZUS z 14 maja 2008r. i ustalono brak całkowitej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową na przyszłość. O słuszności tego stanowiska przekonuje również treść uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2012r. wydanego w sprawie IIIAUa 293/10 odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdzie podano, że nie jest oczywiste twierdzenie skarżącego o zastosowaniu w sprawie art. 114 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach. Jak wynika bowiem

z postanowienia organu rentowego z 9 czerwca 2008r. o wznowieniu postępowania, które rozpoczyna i określa zakres przedmiotowy sprawy, za podstawę przyjęto ust.1, a nie ust.1a. cytowanej ustawy.

Na koniec odnotować wypada za Sądem Najwyższym, że według poglądów judykatury, sąd ubezpieczeń społecznych nie jest związany wadliwą lub nieadekwatną do istoty roszczeń ubezpieczonego podstawą prawną zaskarżonej decyzji. Przedmiot rozpoznania w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych stanowi przede wszystkim żądanie wnioskodawcy. Jeżeli to roszczenie organ rentowy błędnie zakwalifikował, wydając decyzję rentową w oparciu o błędną podstawę prawną, sąd nie może oddalić odwołania z powołaniem się na związanie tą podstawą (por. np. wyrok Sadu Najwyższego z dnia 2 października 2008 r., I UK 88/08, OSNP 2010 nr 7-8, poz. 100).

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny uznał, że niekonstytucyjność przepisów stwierdzona wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r, sygn. akt K 5/11 nie ma wpływu na treść wyroków objętych skargą, co powodować musiało jej oddalenie.

Z tych względów i na podstawie art. 412 § 2 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku.

SSA Eugeniusz Skotarczak SSA Iwona Wiszniewska SSO del. Beata Górńska